

Екологічна функція держави почала особливо виокремлюватися в останні десятиліття, що пов'язано з прогресуючим погіршенням стану навколишнього природного середовища планети. Розвиток сучасного виробництва (видобуток корисних копалин, розвиток хімії, металургії тощо), застосування новітніх технологій, за допомогою яких людина порушує природну рівновагу, що складалася впродовж мільйонів років, поява великої кількості відходів, у тому числі від атомного виробництва, справляють негативний вплив на екосистему, мають незворотні наслідки. Наочний тому приклад – Чорнобильська катастрофа, яка на конституційному рівні визнана катастрофою планетарного масштабу. Тому держава дедалі активніше займається діяльністю, пов'язаною з відновленням порушеної рівноваги.

Ця функція об'єктивно (адже планета єдина) виходить за межі держави, стає спільною для всіх держав. У даний час укладено багато міжнародних угод про захист довкілля (рослинного світу, атмосферного повітря тощо)¹.

Екологічну функцію держави, таким чином, можна розглядати як внутрішню і в той же час – як зовнішню. Це абсолютно виправдано як з огляду на посилення процесів універсалізації, глобалізації екологічних проблем (іноді вчені навіть наголошують на тому, що межу, яка відділяла планету від екологічної катастрофи, людство вже перейшло, а відтак необхідні добре скоординовані зусилля всіх без винятку держав), так і наближенням ціннісних установок, якими керуються сучасні держави, процесами глобалізації, які охопили також соціально-політичні та правові сфери суспільного життя (зближення і гармонізація законодавства, становлення демократичних правових соціальних держав, визнання неодмінними атрибутами таких держав принципів верховенства права, пріоритету прав людини, засад демократичного розвитку тощо).

Виходячи з того, що у сфері охорони довкілля держава здійснює довгострокову (стратегічну) і поточну (тактичну) екологічну політику, спрямовану на реалізацію та оптимальне узгодження інтересів суб'єктів господарювання і споживачів, різних суспільних верств і населення у цілому, можна виокремити дві основні форми реалізації державою екологічної політики – стратегію та тактику екологічної політики.

Стратегія екологічної політики – обраний державою курс екологічної політики, розрахований на тривалу перспективу і спрямований на вирішення крупномасштабних економічних та соціальних завдань, завдань культурного розвитку, забезпечення екологічної безпеки держави, збереження і примноження її природного потенціалу і національного багатства, захист екологічних прав і свобод фізичних і юридичних осіб, підвищення народного добробуту.

Стратегія екологічної політики (або екологічна стратегія) включає в себе визначення пріоритетних цілей народного господарства, засобів та способів їх реалізації, виходячи із змісту об'єктивних процесів і тенденцій стану довкілля, змін у довкіллі та особливостей його охорони, що мають місце в національному та світовому господарстві, і з урахуванням законних інтересів суб'єктів екологічного права.

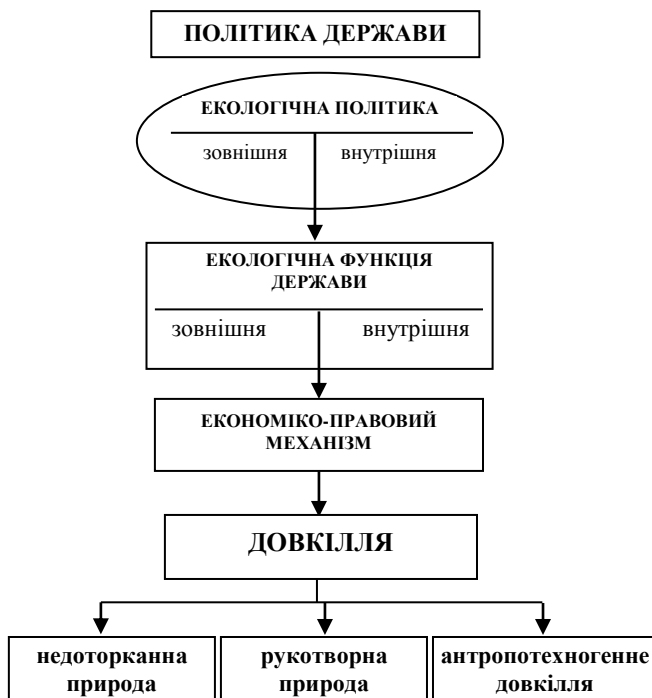
Очевидно, що екологічна стратегія має розглядатися як складова частина загальнодержавної стратегії у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Таким чином, суб'єктами реалізації екологічної політики є держава, політичні партії, громадські організації як суб'єкти громадянського суспільства. Екологічна політика держави реалізується через екологічну функцію держави як напрямок діяльності держави.

¹Див.: Чиркин В.Е. Современное государство. – М.: Междунар. отношения, 2001. – С.203.

Деякі вчені відносять екологічну функцію держави до внутрішніх функцій². Оскільки екологічна функція держави є вираженням, напрямом реалізації екологічної політики держави, яка включає і внутрішню і зовнішню політику, логічно допускати, що і екологічна функція держави є комплексною і проявляється як зовнішня, так і внутрішня (див. рис.11).

Рис.11. МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

²Див.: Общая теория государства и права. Академический курс в 2-х томах. Том 1. Теория государства/ Под ред. М.Н. Марченко. – М.: “Зерцало”, 1998. – С.203-204.